

ПРАВОВА ОХОРОНА КОМЕРЦІЙНОЇ ТАЄМНИЦІ В КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ*

Геннадій Андрощук,
*завідувач лабораторії правового забезпечення розвитку
науки і технологій НДІ інтелектуальної власності
НАПрН України, кандидат економічних наук*

Греція. У Греції секрети виробництва не належать до об'єктів інтелектуальної власності. Їх регулюванню присвячені Закон про недобросовісну конкуренцію (*Unfair Competition Law*), Кримінальний кодекс (відповідальність за незаконне отримання чи розголошення державної, наукової, професійної або комерційної таємниці), Цивільний кодекс (особливо, норми про деліктну відповідальність).

У разі розголошення виробничих секретів працівником роботодавцеві потрібно доводити: існування охоронюваного секрету, наявність причинного зв'язку між працевлаштуванням працівника і наданням йому доступу до секретів, розголошення інформації третім особам без дозволу власника і з метою конкуренції з роботодавцем або для заподіяння збитків власнику. Закон про недобросовісну конкуренцію дозволяє притягнути до відповідальності не тільки працівників, але і третіх осіб (за незаконне використання чи розголошення секрету виробництва). При цьому заявник повинен підтвердити існування охоронюваного секрету, до якого порушник отримав доступ (неважливо через дії працівника власника або власні незаконні або недобросовісні дії); неправомірне використання або розголошення секрету виробництва третьою особою; намір порушника конкурувати із заявником.

Належні власнику засоби судового захисту передбачають: призупинення чи припинення діяльності (й попереднє також); відшкодування збитків (у повному обсязі); відшкодування безпідставного збагачення (заявник має право претендувати на доходи порушника, як і на відшкодування збитків).

Данія. Виробничі секрети в Данії не охороняються правом інтелектуальної власності та немає їх законодавчого визначення (судова практика відносить до них технічну та комерційну інформацію). Положення про охорону секретів виробництва містяться в законодавстві про конкуренцію та недобросовісну конкуренцію, в трудовому й договірному праві та, особливо, в Кримінальному кодексі (*Criminal Code*) і в Законі про маркетингову діяльність (*Marketing Practices Act*).

Заявник у процесі повинен довести, що інформація належить до секретів виробництва (наприклад, становить внутрішню інформацію торговця, що включає технічні або комерційні відомості); заявник уповноважений на пред'явлення вимог; відповідач допустив порушення Закону про маркетингову діяльність. Передбачено видання як тимчасових, так і постійних судових заборон (хоча їхній термін, зазвичай обмежений 2–3 роками з моменту порушення). Збитки можуть бути стягнуті через суд. Суд може взяти до уваги розмір незаконних доходів по-

* Закінчення, початок статті у № 5'2012

рушника, хоча присуджувана заявникові сума, зазвичай, менша ніж повний розмір збитків. Допускаються й інші засоби захисту: вилучення та знищення товару, що порушує права на секрети виробництва; опублікування відповідачем на своєму сайті оголошення про скоєне ним порушення; притягнення винного до кримінальної відповідальності.

Ірландія. В Ірландії немає єдиного закону про секрети виробництва (не визнаних об'єктом інтелектуальної власності), норми про них містяться в законодавстві про порушення конфіденційності, охорону даних, кримінальну відповідальність і деяких інших. Як і в Англії, тут діє принцип права справедливості, за яким будь-який одержувач конфіденційної інформації повинен зберігати її в таємниці. Тож кожен одержувач такої інформації (і працівник, і третя особа) несе обов'язок діяти з нею сумлінно та винятково в передбачених цілях. Також, як і в Англії, обов'язок зберігати конфіденційність може впливати з договору, обставин розкриття інформації чи з особливих відносин сторін.

Для притягнення до відповідальності винного в порушенні конфіденційності, за аналогією з Великою Британією, необхідні три елементи: інформація повинна мати необхідний рівень конфіденційності, бути переданою зі збереженням конфіденційності, одержувач повинен недобросовісно використовувати такі відомості. Цивільно-правові засоби захисту можуть бути різними. Основні з них: заборона подальшого порушення; відшкодування збитків чи стягнення доходу (як альтернатива); повернення або знищення інформації. Кримінальна відповідальність за порушення незаконні дії щодо секретів виробництва в Ірландії не передбачена.

Іспанія. Секрети виробництва регулюються великою кількістю нормативних актів, основний з яких — Закон про недобросовісну конкурен-

цію. Експерти, визнаючи дію угоди ТРІПС, вважають секрети виробництва інтелектуальною власністю, хоча підтвердження цього судова практика поки не сформувала й законодавство не надає їм такого ж обсягу захисту, що і традиційним видам інтелектуальної власності.

При пред'явленні судових вимог про незаконне використання чи розголошення секретів виробництва позивач повинен підтвердити:

- що інформація зберігається в таємниці, має комерційну цінність, а її власник вживає розумних кроків задля забезпечення її секретності;
- секрет виробництва розкритий, використовується чи придбаний без згоди її власника;
- секрет виробництва розкритий або використовується особою, що мала до нього законний доступ і була зобов'язана зберігати його в таємниці, або особою, яка одержала секрет виробництва в результаті незаконних дій, таких як шпигунство, порушення контракту тощо;
- порушення прав на секрет виробництва відбулось у цілях отримання вигоди самим порушником або третіми особами, або для заподіяння шкоди власникові.

Закон про недобросовісну конкуренцію дає позивачеві право вимагати:

- визнання, що розкриття, використання чи отримання секретів виробництва було недобросовісним і внаслідок цього — незаконним;
- судової заборони (зокрема й вимога про припинення розголошення, використання чи отримання секрету, а також подальших порушень);
- усунення наслідків порушення;
- відшкодування збитків, якщо порушник діяв недобросовісно;
- витребування безпідставного збагачення;
- опублікування рішення.

За порушення може також настати *кримінальна відповідальність*.

Італія. Особливі норми про секрети виробництва містяться в Кодексі промислової власності (*Code of Industrial Property*). Комерційна інформація, а також технічні/промислові знання підлягають охороні як секрет виробництва при виконанні низки умов: відомості є конфіденційними, мають економічну цінність через їх невідомість третім особам, щодо них вживаються належні заходи задля збереження їх у таємниці.

Секрети виробництва, що відповідають вимогам Кодексу промислової власності, визнаються *об'єктами інтелектуальної власності*. Тож на них поширюється Директива ЄС про примусове здійснення прав, а також усі засоби судового захисту, передбачені законодавством Італії про інтелектуальну власність: *судові заборони; відшкодування збитків; вилучення з обігу, конфіскація та знищення товарів, які порушують права*. Можлива також *кримінальна відповідальність*. Відповідно до Цивільного кодексу, працівник, відповідно до обов'язку дотримуватися інтереси роботодавця (*duty of loyalty*), не має права розголошувати секрети виробництва конкурентам. Після припинення трудового договору колишній працівник може вільно використовувати набути ним загальні знання та навички, але не може використовувати в новій роботі документи й секрети виробництва колишнього роботодавця.

Основна складність для заявника в цивільному процесі пов'язана з необхідністю доведення неправомірного набуття секрету виробництва. Суди можуть звільнити заявника від такого доказування, якщо неправомірне придбання очевидно з обставин справи (наприклад, відповідач виробляє свою продукцію способом, можливим лише при ознайомленні з секретом виробництва заявника) або з первинних доказів вчинення порушення.

Кіпр. Охорона секретів виробництва на Кіпрі, унаслідок відсутності в зако-

нодавстві норм про їх недобросовісне використання, дуже обмежена. Хоча в деяких нормативних актів і згадуються торговельні, виробничі та професійні секрети, наприклад, в Законі про торговельні позначення (*Commercial Descriptions Law*), в Загальному законі про безпеку виробів (*General Product Safety Law*) і в Законі про конкуренцію (*Competition Law*). Оскільки секрети виробництва *не відносяться до об'єктів інтелектуальної власності*, до них також не застосовується Директива ЄС про примусове здійснення прав.

Латвія. Секрети виробництва в Латвії *вважають об'єктом інтелектуальної власності*. Закон про комерцію Латвії (*Commercial Law*) передбачає охорону комерційних секретів (*commercial secrets*), до яких належна економічна й технічна чи наукова інформація, в усній або письмовій формі, що відповідає вимогам закону.

Працівники зобов'язані зберігати в таємниці комерційний секрет роботодавця, який у письмовій формі визначив список відомостей, що становлять комерційний секрет. Закон визнає актом недобросовісної конкуренції отримання, використання чи розголошення комерційної таємниці без згоди її власника. За незаконне отримання чи розголошення таких секретів передбачена і кримінальна відповідальність, до того ж одна з найсуворіших у ЄС: *позбавлення волі на строк до 8 років*, громадські роботи або штраф до 150 мінімальних місячних розмірів оплати праці. Судовий захист власникові секрету виробництва надається, якщо він доведе, що інформація має економічний, технічний або науковий характер і задовольняє такі вимоги: зберігається в компанії або прямо до неї відноситься; така інформація не є загальнодоступною; має дійсну або потенційну цінність; отримання інформації третьою особою може заподіяти її власнику збитки; компанія вживає розумних заходів задля забезпечення її конфіденційності. За порушення

прав на секрет виробництва може бути стягнуто відшкодування збитків. Законодавство про інтелектуальну власність передбачає і багато інших засобів судового захисту, але неясність формулювань і відсутність судової практики не дозволяють зробити висновки про те, чи застосовні вони щодо секретів виробництва.

Литва. За відсутності спеціального закону секрети виробництва регулюються різними правовими актами. Цивільний кодекс визнає інформацію охоронювану комерційним (промисловим) секретом (*commercial (industrial) secret*), якщо її цінність зумовлена її конфіденційністю і власник докладає розумних зусиль із її збереження в таємниці. Незаконний набувач охоронюваної інформації повинен відшкодувати законному власникові заподіяні збитки. Кодекс відносить до них витрати на створення, поліпшення та використання, а також неотриманий дохід. Будь який дохід порушника визнається безпідставним збагаченням і може бути витребуваний власником секрету. Чи є секрети виробництва об'єктом інтелектуальної власності, право Латвії однозначно відповіді не дає. Хоча місцеві експерти, посилаючись на Паризьку конвенцію, вважають їх такими. Власник секрету виробництва найчастіше вимагає відшкодування збитків, хоча він має право також вимагати видачі судової заборони, що перешкоджає майбутньому порушенню (необмеженого в часі), а також вимагати повернення чи знищення конфіденційної інформації. Кримінальна відповідальність настає за розголошення комерційної таємниці, що спричинило суттєві збитки.

Люксембург. Секрети виробництва, не визнані інтелектуальною власністю охороняються нормами законодавства про недобросовісну конкуренцію, кримінального, деліктного та договірного права. Судова практика розглядає секрети виробництва як інформацію,

доступну вузькому колу осіб, зацікавлених у збереженні її в таємниці, інформація при цьому стосується комерційного чи промислового підприємства та її розголошення може завдати шкоди підприємству. Власник секрету виробництва може захищати свої інтереси, подаючи клопотання про судову заборону або відшкодування збитків. При цьому суддя, який видав судову заборону, не може розглядати позов про збитки, — такі справи розглядає окружний суд за нормами деліктного чи договірного права.

Мальта. Секрети виробництва, не є інтелектуальною власністю та охороняються договірними зобов'язаннями сторін (з прямих або непрямих умов договору), що захищаються правом на видачу судового заборони або відшкодування збитків. Якщо договору між сторонами немає, то цивільно-правовий захист ноу-хау неможливий. Тож правова охорона секретів виробництва на Мальті є однією з найбільш обмежених в ЄС. Кримінальна відповідальність може наступити за неправомірне отримання, незаконний доступ або використання охороняється інформації. Причому для працівників відповідальність істотно вище (до 10 років позбавлення волі та/або до 116 468,67 євро штрафу), ніж для третіх осіб (до 4 років позбавлення волі та/або до 23 293,73 євро штрафу).

Нідерланди. Виробничі секрети не визнаються об'єктами інтелектуальної власності. За відсутності спеціального законодавства, ноу-хау регулюються загальними положеннями про делікти, цивільним, договірним правом (за наявності відповідної умови в договорі), трудовим правом (що дозволяє розірвати трудовий договір за порушення), кримінальним кодексом (щодо працівників і тих осіб, чий обов'язок зберігати таємницю передбачена законодавством). При цьому кримінально-правові санкції незначні. Цивільний кодекс встановлює відповідальність за придбання, використання чи розголошен-

ня секретів виробництва, то якщо такі дії є незаконними. Тому, наприклад, третя особа може вільно використовувати секрет виробництва, якщо вона отримало його правомірно. Законом передбачені тимчасові та постійні судові заборони на розкриття або використання ноу-хау, а також відшкодування реального збитку (беручи до уваги дохід порушника).

Польща. Основним нормативним актом, який регулює секрети виробництва, є Закон про недобросовісну конкуренцію [5]. Та вони згадані й у низці інших законів.

У процесі судового розгляду позивач повинен підтвердити:

- що позивач і відповідач є комерційними підприємствами (чи що відповідач — службовець або інша особа, яка працює на позивача);
- дії відповідача порушують закон або сумлінну практику;
- дії відповідача полягають у переданні, розголошенні, використанні чи отриманні секрету виробництва від неуповноваженої особи;
- дії зачіпають комерційний секрет виробництва;
- дії загрожують або порушують інтереси позивача;
- відповідач діяв недобросовісно (наприклад, придбав секрет виробництва за плату в неуповноваженої особи).

Допустимі засоби захисту: припинення подальшої незаконної діяльності; усунення наслідків порушення; стягнення збитків або доходів порушника (безпідставного збагачення); публічне визнання відповідачем провини та перерахування пошкодження в польський орган національного культурного надбання; знищення незаконного товару чи передання його в рахунок компенсації збитків. Передбачена також кримінальна відповідальність.

Португалія. Особливі положення про охорону секретів виробництва містяться в Кодексі промислової власності, припинялися незаконні дії щодо

конкурентів. Порушення його норм визнається проступком (*misdemeanour*), але не кримінальним злочином.

Кримінальний кодекс встановлює відповідальність за розголошення секрету виробництва особою з використанням її службового становища в компанії, а також за розголошення чи неправомірне отримання (при цьому більш серйозним порушенням визнаються такі дії, вчинені з метою отримання вигоди чи збагачення порушником чи іншою особою, з метою заподіяння шкоди іншій особі або державі; з використанням засобів масової інформації). Трудовий кодекс вимагає від працівників зберігати в таємниці секрети виробництва (що стосуються структури організації, виробничих методів і бізнесу компанії) свого роботодавця, як нинішнього, так і колишнього. Хоча секрети виробництва не є інтелектуальною власністю, Директива ЄС про примусове здійснення до них частково застосовується через включення деяких її положень до Кодексу промислової власності. Відповідно до Кодексу промислової власності, правова охорона секретів виробництва надається за наявності таких умов: *конфіденційного чи секретного характеру інформації; комерційної цінності інформації; намірів власника зберегти конфіденційність.*

При незаконних діях щодо секрету виробництва його власник має право вимагати *відшкодування збитків*, а якщо такий секрет взаємозалежний з інтелектуальною власністю, то має право також *вимагати судової заборони: запобігання вчиненню чи припинення порушення; тимчасовий арешт підозрілих товарів або інформації; тимчасове вилучення активів порушника для забезпечення відшкодування збитків*. Якщо такого зв'язку немає, то власник може клопотати про звичайні судові заборони, передбачені Цивільним процесуальним кодексом. Остаточна судова заборона може бути у формі: тимчасової заборони поруш-

нику чи його посередникам здійснювати певну діяльність або рід занять, брати участь у виставках або бути присутнім на ринку; тимчасового чи постійного припинення комерційного підприємства.

Румунія. Секретам виробництва в цій країні присвячений Закон про протидію недобросовісної конкуренції (*Law for the Prevention of Unfair Competition*). Секрети виробництва визначаються в ньому як *інформація, що не є загальновідомою або доступною для осіб, які зазвичай мають справу з такою інформацією, що має цінність в силу своєї невідомості та щодо якої її власник вживає розумних заходів з підтримки таємниці*. Термін охорони не обмежений, вона надається поки виконуються зазначені умови. Інтелектуальною власністю визнається тільки ноу-хау (тобто інформація про продукцію та процеси). Директива ЄС, імплементована в Закон про авторське право, на них поширюється.

За незаконні дії передбачена як *цивільно-правова, так і кримінальна відповідальність*. Передбачені такі засоби судового захисту: судова заборона на подальше використання чи розголошення секрету виробництва; знищення або вилучення документів, що містять секрет виробництва; обов'язок відповідача надати відомості про розголошену ним інформацію третім особам; відшкодування збитків; публікація судового рішення; заборона на введення в обіг або знищення товару, виготовленого з порушенням секрету виробництва.

Словаччина. Норми, що регулюють секрети виробництва, містяться в Комерційному і Кримінальному кодексах. *Секрети виробництва визнаються інтелектуальною власністю*. Положення Директиви ЄС включені до Комерційного кодексу.

Власник порушеного секрету виробництва має право клопотати про судову заборону, відшкодування збитків, вилучення доходів порушника,

належної компенсації, усунення наслідків порушення.

Словенія. Норми, присвячені секретам виробництва, містяться в багатьох нормативних актах. Закон про компанії передбачає, що власники підприємств самі визначають у відповідних документах, що належить до охоронюваних комерційних секретів.

Закон про авторське і суміжні права та Закон про промислову власність, які увібрали в себе положення Директиви ЄС про примусове здійснення, поширюють дію, за певних умов, на ноу-хау. Для захисту своїх прав позивачеві необхідно довести, що порушник знав або повинен був знати про те, що інформація належить до комерційних секретів. Власник інформації має право *вимагати відшкодування збитків або вилучення доходу порушника, а також передбачені різні види судових заборон*.

Фінляндія. Секрети виробництва регулюються багатьма законодавчими актами Фінляндії. Основні з них — Закон про недобросовісну ділову практику (*Unfair Business Practices Act*), Закон про трудові договори та Кримінальний кодекс. У Кримінальному кодексі є визначення «секрету фірми» (*business secret*), інші акти визначень не містять. При цьому із законодавства випливає, що *виробничі секрети поділяються на два види: фінансові секрети й технічні секрети, що мають однаковий судовий захист*. Ноу-хау не належать до звичайних видів інтелектуальної власності. Проте внаслідок широкого трактування інтелектуальної власності й поширення на них Закону про недобросовісну ділову практику, до секретів виробництва може застосовуватися Директива ЄС про примусове здійснення прав інтелектуальної власності.

Для використання захисту в межах Закону про недобросовісну ділову практику заявник повинен довести, що відповідач неправомірно:

- отримав або спробував отримати інформацію, що становить секрет

- виробництва, чи використовував або розголосив інформацію, отриману неправомірним способом;
- використав або розкрив секрет виробництва, отриманий під час надання послуг заявникові, для надання вигоди собі або іншим особам або для заподіяння шкоди іншим особам;
- розкрив секрет виробництва, отриманий ним під час виконання доручення заявника чи для інших ділових цілей;
- використав або розголосив секрет виробництва, отриманий від третьої особи, знаючи, що така інформація отримана неправомірно.

Власник секретів виробництва має право вимагати відшкодування збитків або видачі судової заборони (й тимчасової також) на підставі Закону про недобросовісну ділову практику та Закону про забезпечення надання доказів у спорах, що стосуються авторських і промислових прав (*Act on the Safeguarding of the Presentation of Evidence in Disputes concerning Copyright and Industrial Property Rights*). Вимогу про компенсацію збитків може бути пред'явлено й відповідно до Закону про деліктну відповідальність (*Tort Liability Act*), при цьому розмір компенсації повинен відповідати розміру знаного заявником реального збитку. Дохід відповідача може бути взятий до уваги, але розмір компенсації все одно не зможе перевищувати суму дійсної шкоди. Розмір договірної відповідальності такою межею не обмежений.

Франція. Цивільне та кримінальне законодавство Франції передбачає правову охорону виробничих секретів (*manufacturing secrets*), конфіденційної ділової інформації та ноу-хау.

Захист виробничих секретів, встановлений Кодексом інтелектуальної власності (*Intellectual Property Code*), поширюється на такі випадки:

- охороняються тільки виробничі секрети, а не будь-яка конфіденційна інформація;

- порушником є працівник або колишній працівник;
- порушення полягає в розголошенні чи спробі розголошення секретів (але не в їх використанні).

Виробничі секрети визнаються об'єктом інтелектуальної власності (хоча, згідно з французьким законодавством, *Enforcement Directive* до них не застосовується). Охорону інших видів інформації забезпечують Кримінальний, Цивільний та Трудовий кодекси. Відповідальність за цивільним (деліктним) правом настає за наявності вини (зокрема й необережності), шкоди та причинного зв'язку між провиною та шкодою. Можлива компенсація збитків, завданих деліктом (розмір доходу порушника до уваги не беруть). За порушення договірних зобов'язань накладаються санкції, передбачені договором або Цивільним кодексом чи договір може бути розірваний. Працівник за розголошення виробничого секрету може бути притягнутий до відповідальності за нелояльність до компанії (*duty of loyalty*) у вигляді відшкодування збитків і розірвання трудового договору.

У цивільному судочинстві суди можуть виносити тимчасові й остаточні судові заборони. У кримінальному процесі відповідальність за незаконні дії стосовно секретів виробництва кваліфікується як крадіжка (якщо при цьому були викрадені документи, що містять конфіденційну інформацію) або зловживання довірою (*breach of trust*), при цьому розмір відповідальності залежить від виду охоронюваних секретів.

Чехія. У цій країні секрети виробництва також не визнаються об'єктами інтелектуальної власності. В силу прямої дії Угоди ТРІПС до них застосовуються норми цієї угоди, а також Комерційного кодексу Чехії (хоча він передбачає захист згідно з правилами про недобросовісну конкуренцію).

Для доведення неправомірного використання ноу-хау заявник підтвер-

джує, що інформація (комерційна, виробнича або технічна) має дійсну чи потенційну комерційну цінність, не є загальнодоступною у відповідних ділових колах; зберігається в секреті та заявник належним чином забезпечує її секретність (з описом таких заходів). До засобів захисту прав на секрети виробництва належить: *судова заборона, компенсація збитків, повернення безпідставного збагачення* (в обсязі доходів порушника), *компенсація нематеріальної шкоди* (наприклад, вибачення) *й ордер про видалення товарів, які порушують чуже право*.

Швеція. Швеція — єдиний учасник ЄС, у якому прийнято спеціальний закон — Закон про правову охорону торгових секретів (*Act on the Protection of Trade Secrets*). При цьому торгові секрети не належать до об'єктів інтелектуальної власності, хоча між ними й визнається безумовний зв'язок. Охорона надається при виконанні таких умов:

- відомості стосуються бізнесу чи умов ведення бізнесу;
- є конфіденційними;
- їх розголошення призведе до погіршення конкурентоспроможності бізнесу.

Умисне незаконне заволодіння торговим секретом належне до *промислового шпигунства*. При цьому незаконним визнається саме отримання дійсного знання секрету виробництва, а не просто копіювання інформації на носій інформації. Неправомірним є придбання секрету виробництва з наміром його незаконного використання чи розголошення, незалежно від того, за плату чи ні відбувалися такі дії. Працівник зобов'язаний зберігати в таємниці секрети виробництва свого роботодавця. Після припинення трудового договору можливості притягнути його до відповідальності за недобросовісні дії значно скорочуються, лишаються тільки особливі причини (наприклад, якщо працівник цілеспрямовано збирав конфіденційну інформацію під час роботи,

щоб займатися конкурентною діяльністю безпосередньо після припинення трудового договору). Та з колишніми працівниками можна підписати угоду, оскільки вона покладає на них додаткові обов'язки.

Закон регулює велику кількість питань, які стосуються розміру відповідальності різних порушників, розрахунку збитків і компенсацій тощо. Природно, додаткові норми містяться в кримінальному, трудовому, договірному праві.

Естонія. Секрети виробництва не є об'єктами інтелектуальної власності. Спеціальні положення містяться в Законі про конкуренцію (*Competition Act*), Комерційному кодексі, Законі про трудові договори (*Employment Contracts Act*), Кримінальному кодексі (*Penal Code*). Примірний перелік відомостей, що визнаються виробничими секретами, міститься в Законі про конкуренцію. Вищий Суд також вказав на *можливість застосування у праві Естонії визначення секрету виробництва відповідно до норм Угоди ТРІПС*.

Для притягнення до відповідальності, за відсутності контракту необхідно встановити, що: неправомірне використання ноу-хау заподіяло шкоду позивачу; використання секретів було необґрунтованим; є вина порушника (у формі недбалості, грубої необережності чи умислу). Якщо зобов'язання зберігати конфіденційність випливало з договору, позивач повинен обґрунтувати: дійсне договірне зобов'язання щодо секрету виробництва; наявність юридичної сили такого зобов'язання; порушення договірного зобов'язання. У разі позадоговірної відповідальності позивач має право вимагати припинення незаконної діяльності та відшкодування збитків. А в разі договірної — зажадати виконати чи утриматися від виконання зобов'язання, відшкодувати збитки, розірвати договір, виплатити договірні санкції за порушення зобов'язань. Кримінальна відповідаль-

ність настає лише у випадках, коли особа отримала доступ до секретів виробництва в силу своїх професійних або службових обов'язків і вчинила незаконну дію з метою отримання прибутку або заподіяння збитків.

Висновки. Законодавство про охорону комерційної таємниці, ноу-хау (секретів виробництва) на рівні Європейського Союзу не уніфіковано. Охоронюваним результатом інтелектуальної діяльності комерційна таємниця (секрет виробництва) вважається в Італії, Великобританії, Латвії, Румунії, Словаччині, Словенії, Фінляндії, Франції. Основні правові норми, що стосуються комерційної таємниці, містяться в законодавстві про недобросовісну конкуренцію Німеччини, Австрії, Польщі. Таке законодавство існує і застосовується до ноу-хау й у інших країнах (Бельгія, Болгарія, Угорщина, Данія, Іспанія, Латвія, Литва, Румунія, Словенія, Фінляндія, Чехія, Естонія). Різниця у термінології та в класифікаційних підходах не заважає державам-членам ЄС у більшості випадків наділяти власників прав на комерційну таємницю тими ж засобами судового захисту, що і власників прав на традиційні об'єкти інтелектуальної власності. Не включаючи секрети виробництва до складу об'єктів інтелектуальної власності, держави-члени ЄС роблять неможливим їх захист нормами Директиви 2004/48/ЄС Про примусове здійснення прав на інтелектуальну власність (*Enforcement Directive*).

В Угоді ТРІПС було закріплено три відомі критерії режиму комерційної таємниці: *секретність, комерційна цінність і вжиття адекватних заходів* для забезпечення секретності. Важливість підходу до тлумачення закритої інформації Угодою ТРІПС випливає з того, що статтями 41–47 Угоди на країни-учасниці покладається обов'язок створення національних систем для впровадження визнаних Угодою ТРІПС прав інтелектуальної

власності. При цьому країни повинні забезпечити справедливі й однакові процедури для володільців інтелектуальних прав і такі засоби захисту як судові заборони та компенсація шкоди. Важливим також є поширення на відносини щодо охорони закритої інформації чи комерційної таємниці міжнародної системи СОТ вирішення спорів. Тож, ст. 39 Угоди ТРІПС встановила мінімальні стандарти, яким має відповідати законодавство країн-членів СОТ. Формулювання статті залишають місце для визначення конкретних схем, що відповідатимуть правовим системам країн, але обов'язковим є включення згаданих трьох необхідних елементів та системи законного примусу для реалізації відповідних положень.

Правова система ЄС надає охорону інформації, що становить комерційну таємницю, як охорону ноу-хау, що міститься в Європейській патентній конвенції. Під ноу-хау розуміють цілісну технічну інформацію, що є секретною, зафіксованою на матеріальному об'єкті та може бути встановлена в будь-який можливий спосіб. «Секретний» означає: «такий, що не є загальновідомим або легкодоступним». Патентне право ЄС створює додаткові стимули щодо використання режиму комерційної таємниці для охорони конфіденційної інформації. Це пов'язано з тим, що патентна охорона може бути не доступною для деяких технологій в Європі (наприклад, не підлягають патентуванню в низці країн методи медичного діагностування та лікування, фармацевтичні й комп'ютерні технології тощо). Навіть якщо є можливим патентування певної технології, охорона інформації як комерційної таємниці може бути привабливішою та вигіднішою. Це пов'язано з тим, що в Європі патентна заявка оприлюднюється до видачі патенту, що надає конкурентам достатньо часу, щоби скопіювати технологію.

Огляд міждержавних угод, які стосуються охорони комерційної таємни-

ці, свідчать про те, що така охорона більше не є справою винятково національного законодавства. Міжнародна торгівля та інвестиції створили передумови для розвитку правових інструментів комерційної конфіденційної інформації. Основною рушійною силою цих змін стали глобальні інвестиції розвинених країн, які не мають бажання інвестувати за кордон і розкри-

вати своє «секретне знання», якщо відсутній певний рівень охорони комерційної таємниці, визнаний учасниками міжнародної торгівлі. Саме торгові й інвестиційні угоди стали імпульсом для розвитку нових систем заходів охорони комерційної таємниці в законодавстві країн світу. ♦

Список використаних джерел

1. Андросчук Г. А. *Экономическая безопасность предприятия: защита коммерческой тайны* : монография. / Г. А. Андросчук, П. П. Крайнев. — К. : Ин Юре, 2000. — 400 с.
2. Северин В. *Коммерческая тайна в России* / В. Северин. — М. : Зерцало-М, 2007. — 615 с.
3. Андросчук Г. А. *Право интеллектуальной собственности: торговые аспекты* : науч.-практ. изд. / Г. А. Андросчук, П. П. Крайнев, И. Кавасс. — К. : Ин Юре, 2000. — 164 с.
4. *Study on Trade Secrets and Parasitic Copying (Look-alikes) MARKT /1020/20/D Report on Trade Secrets for the European Commission*. — Hogan Lovells International LLP [Electronic resource]. — Access mode : http://ec.europa.eu/internal_market/iprenforcement/docs/trade/Study_Trade_Secrets_en.pdf.
5. Андросчук Г. О. *Конкурентне право: захист від недобросовісної конкуренції* : наук.-практ. видання / Г. О. Андросчук, С. В. Шкляр. — К. : Юстініан, 2012. — 472 с.
6. Андросчук Г. А. *Правовое регулирование защиты коммерческой тайны за рубежом* / Г. А. Андросчук, П. П. Крайнев // *Экономическая безопасность, разведка и контрразведка*. — 2002. — № 1. — С. 18–45.
7. Андросчук Г. О. *Захист комерційної таємниці в зарубіжній правовій доктрині: стратегії забезпечення лояльності працівників* / Г. О. Андросчук // *Юридичний журнал*. — 2012. — № 5.
8. Андросчук Г. *Институт коммерческой тайны в странах СНГ: правовой режим и защита* // XVII Международная научно-практическая конференция «Актуальные проблемы интеллектуальной собственности», Львов, 21–25.02.2011. — Львов, 2011. — С. 224–241.
9. *Законодавство Європейського Союзу та держав-членів Європейського Союзу у сфері інтелектуальної власності* : наук.-практ. вид. / О. П. Орлюк, Г. О. Андросчук, А. М. Горнісевич, Т. Ю. Федорова ; за заг. ред. О. П. Орлюк. — К. : НДІ ІВ НАПрНУ, Лазурит-Поліграф, 2010. — 262 с.
10. *Право інтелектуальної власності Європейського Союзу та законодавство України* / за ред. Капіци Ю. М.; кол. авторів: Ю. М. Капіца, С. К. Ступак, В. П. Воробйов та ін. — К. : Слово, 2006. — 1104 с.
11. *Правове забезпечення сфери інтелектуальної власності в Україні в контексті європейської інтеграції: концептуальні засади* : монографія / за наук. ред. О. П. Орлюк; кол. авторів : В. С. Дроб'язко, А. В. Міндрул, О. О. Тверезенко та ін. — К. : Лазурит-Поліграф, 2010. — 464 с.

Надійшла до редакції 30.06.2012 року